La genealogia de Joan Fuster

[The genealogy of Joan Fuster]

Cèsar Ferrandis
Universitat de València
cefemar@uv.es

Resum: Joan Fuster no va ser gaire procliu a escriure res de les seues arrels familiars. Tot just alguns records esparsos, deixats caure en la contextualització d'un article qualsevol, certifiquen l'escàs interés que tingué per donar a conéixer els detalls concrets de la seua ascendència. A partir dels padrons conservats a l'arxiu municipal de Sueca, el Registre Civil i els protocols notarials de la mateixa població, el present article s'acosta per primera vegada a la genealogia fusteriana, alhora que fa una aproximació a la trajectòria personal i política de Joan Baptista Fuster Seguí, el seu pare, cap visible del carlisme suecà i la seua comarca.

Paraules clau: Joan Fuster, Sueca, avantpassats, carlisme, Guerra Civil

Summary: Joan Fuster showed little interest in writing about his family origins. Beyond a handful of scattered recollections embedded in otherwise unrelated articles, he left virtually no account of his ancestry, despite being thoroughly familiar with it. Drawing on municipal census records held in the Municipal Archive of Sueca, the Civil Registry, and the town's notarial archives, this article presents the first reconstruction of the Fuster family genealogy. It also traces the personal and political career of his father, Joan Baptista Fuster Seguí, the leading representative of Carlism in Sueca and the surrounding district.

Keywords: Joan Fuster, Sueca, family ancestry, carlism, spanish civil war

Recepció: 30/11/2025. Acceptació: 05/03/2026. Publicació: 01/09/2026

Introducció

Sueca, constreta entre el Xúquer i l'Albufera, hagué de créixer contra l'aigua. L'acció transformadora del llaurador suecà sobre el medi palustre va ser una constant que va condicionar el devenir històric de la ciutat i el seu terme. La reculada del paratge aquós, tot i que havia començat a mitjan segle XVI, serà exponencial a partir del XIX. Les xifres estan apamades i publicades (Rosselló Verger 1995: 105). L'assecament progressiu del llac, més enllà de la prevenció higiènica que reclamava Cavanilles davant les quarteres, estigué condicionat pel benefici econòmic que produïa el planter de l'arròs i la seua extensió. L'il·lustrat botànic no va deixar d'apuntar, en la seua visita a la localitat, els guanys higiènics i rediticis d'un llac que «sin el valor de los intrépidos operarios, que pisando cieno y trabajando siempre dentro de las aguas, sacan preciosos frutos de aquel suelo que parecía destinado a una esterilidad perpetua», i que sense l'arrossar, «sería sin duda más infecta la atmósfera» (Cavanilles 1995: 176). D'aquesta manera, el cultiu de l'arròs es convertí en la clau de volta que anava a dinamitzar la vida suecana durant tot el segle XIX.

L'explotació cerealística del llac va apujar tots els indicadors econòmics i demogràfics locals. La comercialització de l'excedent agrícola va consolidar la puixança financera i demogràfica de Sueca, indestriable l'una de l'altra, i va fer de la ciutat un pol d'atracció comarcal, si més no. Si fem una ullada als padrons de finques rústiques de Sueca, guardats a l'arxiu municipal, de seguida trobarem els primers grans propietaris, tant forasters com locals, que portaran endavant el procés d'industrialització de l'arròs. Cognoms com ara Marqués, Diego, Fos o Baldoví, entre més, apareixeran com els primers *fonciers* que comercialitzaran a l'engròs, tant a Espanya com a Europa, l'arròs que produïen. Una quarteta de Bernat i Baldoví, reportada pel mateix Fuster (2010: 36) expressava així aquesta alegria comercial:

> Quan en Odesa i Moscou
> sonen els canons de bronze,

el arròs, que hui va a nou,
demà pujarà hasta onze.

L'augment, però, de la producció arrossera feia necessària la demanda de mà d'obra agrícola. L'allau torrencial d'immigrants que fan cap a Sueca, sobretot des dels pobles veïns de la Safor, la Ribera Alta, l'Horta i, fins i tot, la Marina, va fer d'aquesta ciutat una de les més populoses de les comarques centrals del país. Sueca es convertí en una veritable terra de promissió. Com bé podem observar en la treballada cartografia històrica de Sueca realitzada per Antonio Carrasquer (2002), la vinguda de jornalers amb les respectives famílies va incidir notablement sobre el clos inicial de la ciutat. El nou perfil urbanístic s'hagué d'acoblar a la necessitat d'espai i, més encara, a la nova estratificació social. La distribució de la riquesa dibuixaria una nova distribució urbana entre els diferents sectors socials, bé foren hisendats, llauradors o jornalers. En la segona meitat del segle XIX, les diferències socials a Sueca tenien nom de carrer. Antigues eixides de la ciutat, com ara el carrer de la Punta, Cullera, Sequial o València, afiancen l'encarrerament, i juntament amb el carrer Sant Jaume i la Plaça de l'Ajuntament, així com el carrer de la Mare de Déu, es converteixen en lloc de residència de casatinents emergents. La construcció d'edificis civils i l'aparició de societats culturals i recreatives es concentraran al voltant d'aquest nou espai de referència. Aquestes societats cíviques promouran la publicació de capçaleres que vindran a representar l'escenificació dels diferents sectors econòmics de la població suecana, algunes d'elles amb un to literari i científic. Edificis com ara l'Ateneu dels Socors, la Unió Cristiana o el Teatre Serrano, i capçaleres com ara *El Arrocero*, *El Estandarte*, *La Opinión de Sueca* o el mateix *Sueco,* són el resultat reditici de fanecades i fanecades guanyades al llac. Al mateix temps, i en contraposició a aquest centre de població benestant, van obrint-se pas, entre horts, nous carrers per tal d'instal·lar els nouvinguts. Carrers com ara Sant Antoni Abat, Santa Bàrbara, Sant Antoni de Pàdua o del Progrés, gairebé tots arrambats contra la muralla decimonònica de la ciutat, seran estatge de jornalers en una primera onada migratòria. En pocs anys, però, aquesta muralla, erigida contra les partides carlistes gràcies

a la capacitat financera de la ciutat, no podrà resistir l'embat d'una nova sobrevinguda demogràfica i en arribar el gros del flux migratori a finals del segle XIX serà enderrocada.

Així doncs, l'extensió de l'arrossar i la posterior comercialització de la gramínia va afavorir una doble transformació, financera i demogràfica, social i urbana, amb paràmetres a l'alça durant tot el segle XIX, que va situar Sueca en una posició de rang. No debades, l'any 1899 Sueca lluïria el títol de ciutat concedit per la reina Maria Cristina com a esplet orgullós d'aquest avantatge econòmic. No anava malfixat Josep Pla, amb aquella adjectivació aprimorada que feia servir, quan va qualificar el paisatge suecà com a «bonic perquè és ric» (Fuster 2010: 73). Pràctic com era l'empordanés, de seguida va intuir la font de riquesa que suposava l'Albufera a la vora de Sueca. Fuster, menys donat al paisatgisme sentimental, no s'estigué de donar-li la raó: els seus avantpassats havien estat testimonis directes, com tot seguit veurem, d'aquestes transformacions.

Els Fuster

A l'arxiu municipal de Sueca hi ha una bona compilació de padrons de veïns del segle XIX i part del XX. A partir d'aquests patracols, hem pogut confegir la genealogia de Joan Fuster i Ortells. El primer avantpassat directe de Fuster el trobem en el padró de 1794: Vicent Fuster, nascut a Xeresa, probablement el 1767, atés que les dades ballen d'un padró a l'altre. Havia arribat a Sueca aquell mateix any i s'havia instal·lat amb la dona, Josepa Maria Ribera, natural de Miramar, al carreró del Llop, encara hui l'atzucac perpendicular al carrer de la Mare de Déu. El motiu pel qual el matrimoni Fuster-Ribera fa cap a Sueca a finals del segle XVIII té a veure amb la voluntat de millorar l'economia familiar. Ja hem vist com el cicle de l'arròs i la seua extensió exigia, cada vegada més, una major mà d'obra immigrant. Tanmateix, la professió de Vicent no tenia res a veure amb la de jornaler sinó amb la de sagnador. Tot i que el primer padró presenta Vicent Fuster com a cirurgià, posteriorment és referit com a sagnador o barber. I és que a finals del XVIII la figura del cirurgià i el sagnador presenten

certa ambigüitat entre el professionalisme i la feblotomia d'urgència. Siga com siga, Vicent Fuster es va traslladar a Sueca en condició de sagnador i no com a jornaler, la qual cosa permet d'entendre també l'expansió del cultiu de l'arròs com un pol d'atracció multidisciplinar.

Els protocols notarials vuitcentistes a la ciutat de Sueca són plens d'arrendaments per part dels hisendats als nouvinguts, bé marjal pel conreu de l'arròs, bé cases per a viure. La *primera* família Fuster, però, quan deixa el carreró del Llop i es trasllada al carrer Cerrillo, ho fa a una casa de la seua propietat, la qual cosa ens pot donar una idea de la viabilitat econòmica i de prestigi que arribà a tindre Vicent com a sagnador. De fet, aquesta casa i corral del carrer Cerrillo l'havia comprada a Manuel Montsó, «maestro albeytar» de Sueca, per un preu de 280 lliures, «moneda corriente de este Reino», el 23 d'abril de 1801, segons podem llegir en el protocol a l'efecte del notari suecà Manuel Beltrán Ferrer. Sembla, doncs, que l'ofici de mestre sagnador resultava viable econòmicament, més encara si veiem com un germà de la dona, Antoni Ribera, s'instal·la a la mateixa casa l'any 1804 per aprendre l'ofici del cunyat. Més endavant, Josep, un germà de Vicent, també passarà a viure en aquesta casa del carrer Cerrillo per a obtindre el títol de mosso barber. Amb tot, el fill de Vicent i Josepa Maria, Antoni Fuster, treballarà com a jornaler del camp, com així consta als padrons següents.

Antoni Fuster Ribera, rebesavi patern de Joan Fuster, havia nascut a Sueca el 1807, a la casa del carrer Cerrillo. Casat amb Adriana Mortes Llopis, d'arrelada nissaga suecana, va tindre sis fills: Antoni, Màxim, Tomasa, Vicenta Maria, Teresa i Pasqual. Antoni Fuster, però, va morir jove, el 17-03-1849, i la seua vídua, per necessitat econòmica, va repartir els fills i les filles entre la família. El major, Antoni, va ser assassinat el 13-03-1853, a l'edat de vint anys. Màxim i Tomasa quedaren a càrrec de l'àvia materna, Tomasa Llopis Arabí, i d'un oncle fadrí, Miquel Mortes Llopis, moliner i veïns tots dos del carrer del Moro, mentre que Vicenta Maria va quedar a càrrec de sa tia Eleutèria, germana de Vicent Fuster, que vivia al carrer de Sant Cristòfol. No sabem qui acollí Teresa, per bé que morí a 70 anys, el 22-01-1917. El més menut, Pasqual, restà amb la mare al carrer Santa Bàrbara.

De tots els fills d'Antoni, qui ressegueix l'ascendència directa de Joan Fuster és Màxim Fuster Mortes, el besavi patern. Nascut el 16-10-1837 a Sueca, va casar-se amb Maria Teresa Jover Sorrentino (Sueca, 06-07-1841/25-06-1910). En una època en què la quantia del dot condicionava la mobilitat social, Màxim Fuster va casar-se amb la filla del comerciant Pau Jover Valldorera, un català de Freginals, de la comarca del Montsià, nascut el 12-01-1806. Aquest tractant, com així figura en algun padró, entre viatge i viatge a Amèrica, s'havia assentat a Sueca cap al 1830 per casar-se amb Maria Teresa Sorrentino Belloch (Sueca, 1814/04-06-1901). La prominència econòmica del matrimoni els va permetre de tindre serventa. Màxim Fuster i Teresa Jover, en casar-se, es van posar a viure al carrer Bonaguia, per bé que en heretar Teresa passaren a viure en una casa de la seua propietat al carrer Santa Bàrbara. Màxim i Teresa van tindre nou fills. El primogènit fou l'avi de Fuster.

Joan Fuster va conéixer en vida el seu avi patern, Màxim Fuster Jover, mort el 20 d'abril de 1941. Nascut al carrer Bonaguia el 15-11-1864, es va dedicar a la feina del camp, com son pare i el seu avi. El 10 d'abril de 1891 va casar-se amb Maria Tomasa Seguí Mariner (Sueca, 20-12-1866/1935) i van instal·lar-se al carrer Santa Teresa, núm 23. Fruit d'aquest enllaç entre els Fuster i els Seguí, va nàixer Joan Baptista Fuster Seguí, pare de Joan Fuster.

Els Seguí

Com bé degué saber Fuster si mai no va llegir les còpies de les partides de bateig i naixement que guardava son pare a casa, els Seguí eren oriünds de Daimús. A l'Arxiu Fuster trobem còpia certificada del bateig de Miquel Seguí Nicolau l'1 d'octubre de 1799, i és fill d'Esteve Seguí, natural de Daimús, i Vicenta Nicolau, natural d'Oliva. Els seus avis paterns foren Antoni Seguí i Maria Oliver, ambdós naturals de Daimús, mentre que els avis materns foren Josep Nicolau, natural d'Oliva, i Maria Dorcet, natural de Barx. Com podem veure, tots quatre eren de la Safor.

Miquel Seguí Nicolau va instal·lar-se a Sueca el 1835, al carrer de l'Arbre, procedent de Daimús, com hem dit, i atret, aquest sí, per la feina arrossera.

Miquel Seguí havia arribat juntament amb la seua dona, Maria Francesca Frigola Climent (1803-1874), i els seus quatre fills. Maria era filla de Salvador Frigola, un pastor d'ovelles de l'alquerieta de Guardamar de la Safor que coneixia perfectament la puixança econòmica que estava experimentant Sueca atés que havia tingut tractes ramaders amb Manuel Martínez Ferrando, advocat dels Reials Consells a Sueca, segons apareix en un protocol notarial de 1818.

El fill major de Miquel, Miquel Gerònim Seguí Frigola, que encara va ser batejat a l'església de Sant Pere Apòstol de Daimús el 28 de novembre de 1827, va casar-se amb Sebastiana Mariner Martínez (Sueca, 20-01-1828/09-06-1911), filla de Llorenç i Rosa, dos suecans que vivien al carrer Santa Bàrbara. Joan Fuster tingué notícia d'aquest rebesavi seu, Llorenç Mariner, pare de Sebastiana, mort el 1839, atés que fa servir el seu nom com a pseudònim per a l'article «Sobre ortografies i coses per l'estil», publicat a l'*Almanaque de Las Provincias para 1948*. De la mateixa manera, la carta publicada a *Destino*, núm. 544, del 10 de gener de 1948, titulada «Apostillas» i signada per L. Mariner és del mateix Joan Fuster.

Miquel Gerònim Seguí i Sebastiana Mariner s'havien instal·lat, en casar-se el 3 d'abril de 1851, al carrer Sant Antoni Abat, com així consta al padró de veïns. Posteriorment passarien a viure al carrer Bonaguia, on naixeria la seua filla Maria Tomasa Seguí Mariner, l'àvia paterna de Fuster.

Així, doncs, veiem com tant els Fuster com els Seguí feren cap a Sueca a la recerca de noves oportunitats, atrets per l'eclosió econòmica propiciada pel cultiu de l'arròs a Sueca. En la unió de les dues famílies, podem albirar una millora econòmica i social que es farà palesa en la segona meitat del segle xx.

Els Ortells

La primera cosa que podem dir de les dues branques maternes de Joan Fuster, els Ortells i els Morell, és que mai no arribaren a Sueca: ja hi eren. Si de cas, en expressió manllevada a Josep Maria de Sagarra, podríem dir que «venien del fons del país». A diferència dels Fuster i els Seguí, que hagueren de lluitar

al llarg del segle XIX per millorar les seues condicions de vida, tant els Ortells com els Morell pertanyien a famílies ben assentades dins l'estructura social suecana, els uns com a terratinents, els altres com a menestrals. L'avantpassat més llunyà de Joan Fuster que hem localitzat per la via materna és Joaquim Ortells Vinyoles, nascut a Sueca el 1768. Casat amb Gregòria Matoses, d'aquest matrimoni va nàixer Joaquim Ortells Matoses el 1804, el rebesavi matern de Fuster. Joaquim va casar-se amb Maria Teresa Carrasco Dolç i es posaren a viure al carrer Sant Francesc, allà per la dècada dels quaranta del segle XIX. Joaquim, sense arribar a fer ombra als grans hisendats suecans, pertanyia al reduït grup de llauradors que podien viure còmodament a costa de les seues terres, la qual cosa afavorí un bon casament del fill.

Vicent Ortells Carrasco (Sueca, 22-01-1836/27-04-1892), besavi matern de Fuster, s'havia casat amb Maria Rosa Burgos Marqués, de qui més tard haurem de parlar en relació a la casa del carrer de Sant Josep núm. 10. Filla d'una de les famílies més riques de la Sueca del segle XIX, el matrimoni havia estat possible gràcies a la posició benestant dels Ortells. De fet, Vicent apareix l'any 1882 com un dels cinquanta-cinc contribuents del poble que paguen més de 1.000 pessetes de contribució per les seues finques rústiques. Pensem que Màxim Fuster Mortes, el besavi patern de Fuster, en pagava 147. Tanmateix, també és constatable que cap a finals de la dècada dels 80 i la dels 90, la capacitat financera dels Ortells va minvar considerablement. El mateix Fuster n'era sabedor i en parlà en uns articles publicats a *El Noticiero Universal* el 28, 29 i 31 de juliol i l'1 i 2 d'agost de 1967. Sota el títol genèric de «Peris Mencheta, un valenciano», Fuster publica una sèrie de cinc capítols al voltant de la figura del famós periodista. El primer, subtitulat «Don Paco y mi pueblo», va aparèixer divendres 28, on tractarà d'esbrinar la relació primigènia entre Peris Mencheta i Sueca. El segon portava el subtítol cinematogràfic d'«Un puente sobre el río Júcar», on explicava el concurs necessari de Mencheta davant el govern espanyol per construir un pont que travessara el Xúquer cap a Corbera i Alzira, inaugurat, finalment, el 7 de maig de 1916. El tercer capítol, el que més ens interessa, se subtitulava «Vagos recuerdos de família», publicat dilluns 31. Ací, Fuster desplega tota una bateria d'informacions familiars que han estat la base de totes les aportacions posteriors

dels estudiosos de Joan Fuster sobre els seus avantpassats, sobretot de l'avi Ortells, de qui farà la següent descripció: «Retengo su imagen de hombre lacónico, calvo, gris. Andaba por caminos y posadas, con el tráfico de caballerías. Llevó muchas veces la maleta de Don Paco, condujo su tartana, le compró votos. Era un subalterno vulgar y corriente y, para mayor amargura, de los que no pedían. No pidió nunca nada, y murió pobre. Pero me parece que tampoco se le habría ocurrido pensar que le debían recompensas. Lo que hacía, lo hizo de buena fe, con el criterio sumiso del asalariado» (Fuster 1967). La sèrie s'acaba amb els títols «Con una opinión de Azorín» i «La raíz que no se seca».

L'avi matern de Fuster, doncs, «ja no arribà a conèixer les esplendors passades i es guanyava la vida com a tractant de cavalleries», que dirà Antoni Furió (1994: 17). Francesc Ortells havia nascut al carrer Sant Francesc el 10 d'abril de 1865 i, si en un principi va començar a treballar al camp, més tard passaria a ser tractant de cavalleries i de terres per a D. Pasqual Fos Ferrando (Sueca, 27-01-1846/18-03-1914), marit d'una tia seua, Maria del Carme Burgos. Francesc de Paula va posar-se a viure de lloguer l'any 1911 amb la seua dona, Rosari Morell, i els fills, Maria i Màxim, a la casa del carrer de Sant Josep, propietat justament de Maria del Carme Burgos. Carme era germana de Maria Rosa, la mare de l'avi Ortells, i per aquest cantó la relació amb la família Fos-Burgos era d'estret parentiu. En morir l'avi Ortells el 1929, Joan Baptista Fuster es va traslladar amb la família al carrer Sant Josep des del carrer la Punta, on vivia també la seua sogra, Rosari. De fet, la casa seria comprada per 24.400 pessetes l'any 1942 per la mare de Fuster, Maria Nativitat Ortells, a Magdalena Fos segons escriptura de compra-venda de 26 d'agost de 1942 davant el notari Frederic Gomis Juan, de Sueca. L'usdefruit de la casa, però, va quedar a càrrec de Magdalena fins a la seua mort, ocorreguda el 4 de setembre de 1945.

En el capítol suara esmentat «Vagos recuerdos de família», Fuster afegirà sobre el seu avi Francesc: «Falleció en 1929 o 1930, víctima de una asma penosa. Lo enterramos un día de lluvia agitada. Yo tenía entonces siete u ocho años». Concretament, Francesc de Paula Ortells va faltar el 15 de febrer de 1929, segons consta al tom 78, núm. 667 de defuncions del Registre Civil de Sueca.

El casament de Francesc de Paula Ortells Burgos amb Salvadora Rosari Morell Muñoz es produí el 24 de febrer de 1892, amb Pasqual Fos com a testimoni, la qual cosa enllaçava els Ortells amb una altra nissaga suecana de socarel, els Morell. Salvadora era descendent d'una família de menestrals dedicats a la fusteria. Joan Baptista Morell, besavi de Salvadora, ja apareix com a fuster, juntament amb el seu germà Bernat, al padró de veïns de 1801. Posteriorment, el seu fill, Màxim Morell Lledó, també exercirà de fuster.

Màxim Morell Lledó (Sueca, 1798/08-09-1865), rebesavi de Fuster, tornà a heretar l'ofici de son pare, com també el seu germà Salvador, exercí de primer, durant molts anys, al carrer del Forn Xic, i després, en la dècada dels seixanta, al carrer València, fins que va morir de còlera. Màxim s'havia casat amb Salvadora Marqués Lledó (Sueca, 10-08-1815/1875), filla de Rodolf Marqués Matoses (Sueca, 1780/10-09-1866) i de Trinitària Lledó Burguera (Sueca, 1780/10-09-1851), una família dedicada al cultiu i comercialització de l'arròs. Fruit d'aquest matrimoni entre Màxim i Salvadora va nàixer, el 25-10-1833, Màxim Morell Marqués, besavi de Fuster. En la seua participació a les revistes de l'exili, Fuster va proposar a Riera Llorca, com a pseudònim per algun dels seus articles, el nom del besavi, tot i que mai no arribà a utilitzar-lo (Fuster 2020: 172).

De professió fuster, Màxim Morell va casar-se amb Manuela Muñoz Bo, membre d'una altra de les famílies benestants de Sueca, els Muñoz. Manuela (Sueca, 22-12-1839/12-02-1926) era filla de Josep Muñoz Fos (Sueca, 1808-1880), propietari, i de Maria Ignàsia Bo Rodrigo (Sueca, 1810-1893), la rebesàvia que unia familiarment Joan Fuster amb el seu amic Fermí Cortés Muñoz. Màxim Morell i Manuela Muñoz van tindre sis filles i un fill. A l'Arxiu Fuster encara podem trobar-hi fotos d'algunes d'aquestes xiquetes. El fill, Màxim de nom, com son pare, i el seu avi i el nom que portarà més endavant un oncle de Fuster, va continuar l'ofici secular de fuster al carrer del Pou. Una de les filles, Rosari Morell Muñoz (Sueca, 30-08-1867/06-12-1931), va casar-se, com ja hem dit, amb Francesc de Paula Ortells, de la unió dels quals va nàixer Maria Nativitat Ortells Morell, mare de Joan Fuster.

Joan Baptista Fuster Seguí

Joan Baptista Fuster Seguí va nàixer al carrer Santa Teresa, núm. 23 de Sueca el 14 de febrer de 1892, segons consta al tom 44, full 285, de naixements del registre civil suecà. Fill del matrimoni canònic entre Màxim Fuster i Tomasa Seguí, fou el germà major per davant de Maria de Sales, nascuda al carrer de la Punta el 27-01-1897, casada amb Vicent Andrés Granell i morta el 06-08-1929; i de Josep Maria, nascut el 18-06-1904 al carrer Sant Antoni Abad, casat amb Emília Tomàs Ferrando el maig de 1933 i mort el 20-07-1948.

La figura de Joan Baptista Fuster Seguí pren una major dimensió a mesura que ens endisem en la seua paperassa particular i esbrinem el pes polític que arribà a tindre dins dels cercles carlistes, primer de València i després de Sueca, pràcticament fins als últims moments de la seua vida. Segons sembla, la militància carlista li sorgí per generació espontània si fem cas de la declaració de Joan Fuster a Toni Mollà (1992: 44): «mon pare era carlí, però el seu pare —el meu avi— [recordem-ho, Màxim Fuster Jover] ni era carlí ni era res. Era un simple llogat, un proletari rural que anava al camp i el dia que no li eixia faena, se n'anava a pescar tenques a les séquies». El ben cert és que el pare de Fuster va nàixer al si d'una família de profundes conviccions religioses i gosaríem apuntar, en aquest sentit, la influència que hi exercia l'ampli cercle de carlistes existents en els quefers diaris de la població, des de personatges eclesiàstics amb noms tan sonors com el pare Amat de Crist Burguera Serrano, amic personal de la família, passant per Ramon Garcia Puchol, sustentador del carlisme suecà des de principis del segle xx i pare de Josep Garcia Meseguer, el fundador de la Falange a Sueca, fins a la creació el 1910 del cercle La Lealtad, centre catòlic i cultural on venia a reunir-se la carlinada local en el lloguer que els cedia la família Cardona des de 1909.

1. Joan Baptista Fuster a València

Ben poca cosa sabem de la infantesa de Joan Baptista Fuster Seguí, més enllà de les seues inquietuds artístiques i la bona traça per al dibuix. Amb 18 anys

complits, el curs 1910/11 farà cap a València per tal de perfeccionar la seua destressa artística amb D. Eduardo Arévalo Carbó i el seu *Curso Elemental de Dibujo Artístico*, sent alumne de l'Escola d'Arts i Indústries, juntament amb Alfredo Claros, un any menor que ell i molt vinculat posteriorment a Sueca, d'on era sa mare. A València s'estigué sis anys, fins que a mitjans de 1916 tornà al Barri Carrasco de Sueca, on vivien el pares, per continuar amb la seua trajectòria política i muntar el taller d'imatgeria religiosa. Durant l'estada a València, amb l'aprenentatge de l'ofici d'imatger, s'incorporà d'immediat a l'activitat política, la qual cosa fa pensar en una convicció política ben madurada ja abans de la seua arribada a la capital. No fora impensable apuntar el nom de Fernando Llopis, natural de Sueca, estudiant a la facultat de Dret i president de la Joventut carlista suecana, com el punt de connexió entre els legitimistes valencians i Joan Baptista Fuster.

Siga com siga, Fuster Seguí apareix com un dels fundadors del requeté valencià el desembre de 1910. El *Diario de Valencia* del 3 i 4 de desembre de 1911 se'n fa ressò en sengles cròniques del primer aniversari de la creació del Requeté Legitimista de la ciutat. En la primera crònica, la del diumenge 3, titulada «La fiesta del Requeté valenciano en el primer año de su fundación», apareix en primera plana una foto de la junta directiva d'aquesta primera formació del requeté capitalí en el dia de la seua constitució formal, reproduïda posteriorment en tots els *books* fotogràfics al voltant de la figura del pare de Fuster (Furió 1994: 20). En ella trobem asseguts i de esquerra a dreta Josep Caro, Josep Cervera, Rafael Guillem, Francesc Alcón Orrico (president del Requeté), Joan Baptista Fuster, Vicent Salt i Miquel Caro. Drets, d'esquerra a dreta, hi ha Camil Calatayud, Adolf Puchades, Josep Salt, Lacal, Carles Calabuig, Martí, Martínez i Jerez, en una foto signada per Cardona. La crònica, amb aquell estil greu de to heroic, elogia el paper d'aquests voluntariosos combatents jaumistes en la primera línia d'avantguarda:

> Hoy celebra el Requeté Legitimista Valenciano el aniversario de su fundación, llenos de entusiasmo y de valor, los jóvenes jaimistas se reunen hoy después de un año de lucha y de triunfos… perdura imborrable el recuerdo

de aquella gran fiesta que celebraron en Masamagrell. Nacidos para la lucha por los grandes ideales, toda su gloria cifrada está en el sacrificio. El Requeté ha logrado ser el terror de las *juventudes revolucionarias*.

Al dia següent el cronista acabarà de reblar els detalls amb l'article, amb traces d'editorial, «El aniversario del Requeté de Valencia. Solemne festiva jaumista»:

> Ayer celebró el simpático Requeté de esta capital el aniversario de su fundación, que tuvo lugar en el mismo día del pasado año. El entusiamo de los valientes muchachos era muy grande, y en verdad que teníamos motivos para ello, pues en tan breve transcurso de tiempo han realizado una labor digna de todo género de alabanzas, defendiendo con valentía y discreción sus ideales, soportando con ánimo sereno los contratiempos, sufriendo resignados los rigores de la cárcel y hasta derramando gloriosamente su sangre al repeler con denuedo sin igual los arranques de los radicales a los que siempre han hecho morder el polvo.
>
> Comenzó el día con una misa de Comunión que se dijo en la parroquial iglesia de San Martín a las ocho de la mañana, siendo el celebrante nuestro entusiasta amigo, el vicario de Torrente, D. Eduardo Genovés.
>
> A mediodía, la Junta del Requeté se reunió en banquete íntimo en el restaurant del Casino Central. Asistieron el presidente, Sr. Alcón, y los señores Salt, Fuster, Puchades, Calatayud, Calabuig, Martí, Cervera, Font y otros.
>
> Para las ocho y media de la noche estaba anunciada la velada (…) Pronunciaron poesías los distinguidos jóvenes A. Castaño, J. Masiá y Vicente Martí. La del primero estaba escrita en valenciano y dedicada al Requeté Jaimista Valenciano. Ocuparon la tribuna, sucesivamente, los jóvenes oradores Adolfo Puchades, José Cervera, Vicente Salt, Francisco Alcón y Vicente Lluna.
>
> Puchades hizo notar que hacía un año precisamente habíase inaugurado el Requeté de Valencia. Hizo notar que poco después ya alguno de los animosos muchachos que lo formaban habían visitado la cárcel. José Cervera se refirió a los insultos de Azzati a la virgen, a las blasfemias de un cura renegado contra San Vicente y a las campañas del *Diario de Valencia*. Finalizó la velada con unas palabras del Sr. Martín Mengod.

En aquell any de 1911 Manuel Simó Marín era el cap dels carlistes valencians i director del recentment inaugurat *Diario de Valencia* (el núm. 1 isqué el 18-03-1911). La seu carlista, l'anomenat Casino Central, situat al carrer Sant Martí, núm. 2 de València, concentrava als seus salons les reunions de la militància, dividida en diferents seccions, entre les quals destacava el Requeté, la Joventut carlista, encapçalada per Luis Lúcia Lúcia, i l'Agrupació Escolar Legitimista. A la seu també hi trobem la redacció del diari i les Escoles legitimistes, que de manera gratuïta instruïen cristianament els seus alumnes. Joan Baptista Fuster serà assidu del Casino Central com a membre destacat de les diferents juntes, de les quals va formar part des del 1910 fins que va tornar a Sueca.

Joan Baptista Fuster, a l'any de viure a València, com a cofundador del requeté de la capital valenciana, va ser nomenat el 27 d'octubre de 1911 vocal de la junta de l'Agrupació Escolar Tradicionalista per la secció de Belles Arts i Indústries, dirigida per Luis Lúcia (*Diario de Valencia*, 28-11-1911). Aquesta agrupació dedicava totes les seues energies a coordinar les escoles legitimistes així com a l'organització de cicles de conferències. Durant aquest temps, el pare de Fuster participa en diferents actes polítics com les habituals benediccions de banderes o les trobades d'exaltació tradicionalista, tot fent-se un lloc entre la militància d'una manera destacada.

Com a vocal de la Junta de l'Agrupació estigué dos anys. A l'Arxiu Fuster encara trobem la invitació que li fa el president de l'Agrupació Escolar, que el 1913 era José Sandoval Amorós, per assistir a la presa de possessió de la nova junta directiva que tindria lloc el 2 de novembre, diumenge. En la solemne apertura del curs 1913/14 que realitzà l'Agrupació, Fuster Seguí va seure a la dreta de la Presidència per la secció de Belles Arts, segons constata el redactor del *Diario de Valencia* del 24 de novembre de 1913, tot just al costat d'un joveníssim Francesc Puig Espert, representant de la secció de Dret, segons el diari, per bé que ell va estudiar Filosofia i Lletres. Alhora, aquell any de 1913, Fuster Seguí havia estat nomenat vocal honorari del Requeté Legitimista en junta general extraordinària del 2 de febrer en agraïment a la seua tasca i, sobretot, el 19 d'abril havia estat nomenat vocal banderer de la Joventut Legitimista de València, la qual cosa li valgué ser el delegat de la dita Joventut en la peregrinació

que els carlistes valencians feren a Lorda (França) el mes d'abril, possiblement en el marc de l'exhumació i posterior trasllat a Ardèvol de les despulles del general carlista Rafael Tristany que tingué lloc aquell mes. Hi ha foto inèdita a l'Arxiu Fuster d'aquesta peregrinació alhora que hi trobem el document del nomenament i que ara reproduïm:

> Yo, Alfredo Canales, secretario de la Juventud Legitimista de Valencia, certifico: Que en el folio 72 y con el registro nº 32, aparece inscrito en el libro de registro de esta Juventud, D. Juan Bautista Fuster Seguí, de 21 años de edad, vecino y domiciliado en esta ciudad. Al citado D. Juan Bautista, delega esta Juventud su representación en la peregrinación a Lourdes y se le confía la Bandera de esta entidad Jaimista.
> En Valencia, 19 de abril de 1913:
> El Presidente, Fernando Llopis.

Sens dubte, Fuster Seguí fou, des de bon començament, un carlista fervorós, lleial, un punt exaltat. El juliol de 1913 el *Diario de Valencia* engegà una campanya en què regalava 50 pessetes a qui demostrara major enginy a l'hora de repartir aqueixa mateixa quantitat en pro d'una major «justicia distributiva». Fuster Seguí no s'estigué d'aprofitar l'ocasió per reprendre els adversaris polítics en la seua aportació del 8 d'agost: «Comprar una caja de *pastillas Valda* y un organillo, y del resto de las pesetejas, añadiendo yo lo que falte, comprar un pasaje en tercera y regalarselo a Azatti para que desapareciera del país de las flores tan nauseabundo anfitrión».

La progressió política i de major responsabilitat de Fuster Seguí es farà més palesa encara a partir de l'any 1915. Deutor dels discursos de Vázquez Mella i Esteban Bilbao, la seua fidelitat al pretenent legitimista, Jaume de Borbó, conegut amb el nom de Jaume III, li valgué un lloc destacat com a vocal en la directiva de la Junta General de Joventut, nomenada en febrer de 1915 sota la direcció de Josep Feo Cremades. El 21 de febrer en faria ús del càrrec com a orador en una vetlada d'exaltació política a Burjassot: «D. Juan Bautista Fuster, de la Juventud del Círculo Central… así como los oradores, que tan bien supieron cantar las glorias de la Comunión Tradicionalista», segons podem lle-

gir en la crònica del dia següent al *Diario de Valencia*. Aquest diari porta dues notícies més al voltant de Joan Baptista Fuster el mes d'abril. D'una banda, el 18 d'abril es va celebrar al Cercle Legitimista del carrer Sagunt l'entronització del Sagrat Cor de Jesús, ressenyada pel *Diario de Valencia*: «…pero quien estuvo inconmensurable fue el niño Prudencio Alcón, con dos poesías tituladas *Tristor* y *Una pregunta*. Los jóvenes de la directiva de la Juventud de Valencia, señores D. Vicente Tormo y D. Juan Bta. Fuster, fueron aplaudidísimos por sus fogosos discursos». Fem notar ací la presència del *niño* Prudencio Alcón, temps a venir versaire ratpenatista, molt conegut de Joan Fuster. De l'altra, el 20 d'abril, Fuster Seguí serà convidat a l'homenatge que es va retre a Aparisi i Guijarro en el centenari del seu naixement, celebrat al Trianon Palace de València, inaugurat l'any anterior.

2. Retorn a Sueca

Durant el temps que Fuster Seguí visqué a València, al voltant de sis anys, la seua participació política es feu més accentuada fins arribar a president de la Joventut Jaumista del districte de la Vega a partir del maig de l'any 1915, segons hem constatat en la relació de directius i presidents de la dita Joventut que fa el *Diario de Valencia* en la seua edició del 29 d'abril. Aquesta preponderància política farà que estiga relacionat d'una forma directa amb personatges que posteriorment tindrien una rellevància política notòria, com ara Luis Lúcia, Manuel Simó Marín, Josep Feo Cremades, Mariano Puigdollers (a qui durant la postguerra li demanaria que revisara la condemna del cosí de la dona), Vicent Ortells Fos, o el mateix Manuel Polo y Peirolón, factòtum del carlisme valencià durant les dues primeres dècades del segle passat i a qui tractava d'amic i correligionari.

L'any 1916, però, Joan Bta. Fuster se'n torna a Sueca amb el reconeixement de tot el carlisme capitalí. Amb aquests antecedents, a finals d'any ja presidirà la Junta Directiva de la Joventut Jaumista de Sueca. A partir d'aquest moment, l'ascendència de Joan Baptista Fuster sobre el carlisme local i comarcal anirà en augment. El *Diario de Valencia* reporta alguns dels actes del carlis-

me suecà on apareix exalçada la seua figura política. Així, durant la festa de la Immaculada d'aquell mateix any, patrona del Requeté, «en el anchuroso salón del Círculo», ben guarnit per a l'ocasió, «ocupó la tribuna el presidente de la Juventud, señor Fuster, y en valenciano expuso el objeto de la fiesta, ofreció la velada a la Inmaculada y alentó a los jóvenes a profesarle amor de madre, alcanzando calurosos aplausos».

La dinamització que portà a terme Fuster Seguí de la Joventut Tradicionalista mentre en fou el president deixava constància de la seua ferma militància. La voluntat d'enfortir la formació política i ideològica de la joventut carlista el portà a organitzar una biblioteca al Cercle Tradicionalista de caràcter popular perquè els joves pogueren adquirir coneixements pràctics i teòrics en matèria religiosa, política, econòmica i social, segons les seues mateixes paraules, i per això demanava la donació de llibres, «dentro de la moral cristiana», a l'hora de fornir la biblioteca. Alhora, es repetien les contínues mostres d'adhesió per part de la Joventut de Sueca als oradors tradicionalistes que de tant en tant feien cap a València o la participació en actes com el de la benedicció de la Bandera Tradicionalista a Sueca, que havia de tindre lloc el 29 de setembre de 1918 i que va ser suspesa per un brot local de pesta.

Mentretant, la vida personal de Fuster Seguí prenia un nou estat. Joan Baptista Fuster Seguí i Maria Nativitat Ortells Morell es casaven el 12 d'agost de 1920 a la parròquia de Sant Pere Apòstol de Sueca, en una missa oficiada pel rector Fèlix Burguera Serrano, amic de la família. D'aquest matrimoni va nàixer, de primer, Joan Baptista Fuster Ortells el 14 de juliol de 1921 al carrer de la Punta, on els novençans s'havien posat a viure, per bé que va morir sis mesos després, el 29 de gener de 1922, segons es desprén del llibre 76, full 101, de defuncions del Registre Civil. Posteriorment, naixeria Joan de la Creu Fuster Ortells el dijous 23 de novembre de 1922, a les set del matí, al carrer de la Punta núm. 30, segons consta al llibre 93, full 341, de naixements del Registre Civil suecà.

Tanmateix, l'activitat política de Fuster Seguí no va minvar. En dos anys passaria a presidir el Cercle Tradicionalista La Lealtad de Sueca en el període que va de 1922 a 1930. Durant aquests anys, que coincideixen amb la dictadura primoriverista, Fuster Seguí visqué en primera persona les vicissituds per les

quals hagué de passar el carlisme després de l'anomenada escissió mellista del 1919. Entre d'altres fets, arran d'aquesta escissió, el *Diario de Valencia* deixà de representar els interessos carlistes alhora que es produí un retraïment de l'activitat política per part de la militància de base. No fou, però, el cas de Fuster Seguí. En connivència amb el nou règim dictatorial, que prohibí tota activitat política, el cercle La Lealtad es dedicava a organitzar actes de caire més social i religiós per tal de mantindre la flama jaumista. Així, el 1924 es van celebrar les Noces d'Argent de la Congregació dels Lluïsos a Sueca. Aquesta congregació mariana, dedicada a sant Lluís Gonzaga i molt estesa arreu d'Espanya, tenia les seues devocions a Sueca provinents dels rengles tradicionalistes, atrets per la defensa acèrrima que se'n feia de l'església catòlica i la seua acció social. Joan Baptista Fuster fou el vicepresident de la comissió organitzadora, una mostra més com a símptoma de la fervorosa fe cristiana que professava i que l'havia portat a incriure's el 1918 en la Pia Unió, una associació també de fidels laics que cercaven la perfecció religiosa a través dels quefers civils.

La religiositat de Fuster Seguí s'entrellaça amb la seua militància carlista. Possiblement, l'una portaria a l'altra i totes dues s'entremesclaven. Un dels actes més reeixits de la perseverància jaumista a Sueca durant els anys vint del segle passat, en un moment que calia confondre la militància política amb la religiositat, tingué lloc els dies 9 i 10 d'octubre de 1927. Amb motiu de la visita que realitzà a Sueca N'Alícia de Borbó i Borbó, germana de Jaume III, el 12 d'octubre de 1926 el pretenent volgué obsequiar la ciutat amb un present com a record d'aquella visita. Per aquest motiu, amb tota la solemnitat, es van signar els documents de lliurament d'una creu-relicari a la Santíssima Verge de Sales l'any següent. Sent les 12 hores del 9 d'octubre de 1927, les infantes Margarida i Beatriu, nebodes de l'august cabdill Jaume III, foren rebudes pel rector Eliseu Serrano i la Junta de la Reial Associació de Nostra Senyora de Sales al cambril de la Reial Capella de la Mare de Déu de Sales, les quals feren lliurament del regal en presència del Marqués de Villores, D. Enrique Adrián Mur, en aquell moment president del Consell Regional Legitimista, de València, de D. Ramon Garcia Puchol, president de la Junta Local Legitimista i de D. Joan Baptista Fuster, president del Cercle Tradicionalista La Lealtad. A l'endemà de la signa-

tura, la comitiva legitimista, encapçalada per les infantes i autoritats carlistes, s'aplegà a la porta del Cercle Legitimista, on foren rebuts pel seu president. També va arribar-hi per a l'ocasió, procedent de Barcelona, monsenyor Pedro Lisbona Alonso, cambrer secret de Sa Santedat. Acte seguit es produí el trasllat en processó de la creu fins a la capella de la Mare de Déu de Sales. A l'Arxiu Fuster podem trobar les fotografies d'aquell dia tan significatiu per al carlisme valencià i que Fuster Seguí guardà com a record.

Tot no van ser, però, flors i violes per al carlisme suecà. Més enllà de la seua presència política entelada en actes religiosos, la militància no acabava de restanyar les ferides de l'escissió mellista. Una de les conseqüències fou l'abandonament de l'ideari carlista per part del *Diario de Valencia*. El Cercle Tradicionalista, presidit per Fuster Seguí, arran d'unes manifestacions contra el pretenent carlista en les seus pàgines a principis de 1925, va retirar immediatament la suscripció al diari. Heus ací la duríssima carta, conservada a l'Arxiu Fuster, que adreçava Joan Baptista Fuster Seguí a l'administració del periòdic:

> Círculo Tradicionalista "La Lealtad", Sueca, 22-02-1925
> Sr. Administrador de "Diario de Valencia":
> La Junta de este Círculo que me honro presidir, en demostración de su lealtad al augusto abanderado de la Tradición de D. Jaime de Borbón, ha acordado con verdadera unanimidad expulsar de este Centro a "Diario de Valencia" después de las manifestaciones últimas estampadas en sus páginas justificando falsamente actitudes y reconocimientos. No queda ya ninguna duda de su perversa traición a nuestra gloriosa bandera y al Caudillo verdaderamente calumniado. Dios les perdone el mal que han hecho.
> J.B. FUSTER.

Amb tot, la «verdadera unanimidad» que adduïa Fuster anava lluny d'osques. Les dissensions es feren paleses durant l'apertura del nou local per al Cercle Tradicionalista La Lealtad de Sueca el desembre de 1925. La reflexió interna del carlisme demanava l'acostament a la dreta menys reaccionària i més moderada, la qual cosa va ensopegar amb el sector més integrista en ter-

mes religiosos i molt lleial en termes legitimistes. Fuster, president del Cercle, no dubtava gens de la seua lleialtat i fidelitat a l'ideari de la Comunió carlista i durant la inauguració del nou Cercle va a expulsar de forma abrupta d'altres correligionaris que marcaven distàncies amb l'enrocament del pretenent Jaume III. El fet li va valdre una querella per injúries greus, «contra J. Bta. Fuster, para que se avenga a reconocer que los demandantes, socios desde su fundación de la citada sociedad La Lealtad, han sido expulsados por acuerdo de la Junta Directiva que preside el demandado. Las faltas al honor y el decoro, las blasfemias y palabras ofensivas, de lo que los demandantes son víctimas de una acusación, ni por un momento quieren tolerar». No sabem com va quedar tot plegat, però en la documentació conservada a l'Arxiu Fuster trobem que, per una banda fou felicitat pel Marqués de Villores, «mi felicitación a todos los leales y en especial a ti, amigo y correligionario», i de l'altra fou citat pel Governador Civil de València, José Álvarez Rodríguez, a València el 30-04-1926: «tenga la bondad de venir por este despacho a la brevedad que le sea posible».

3. Les conseqüències de la Guerra Civil espanyola

Al mateix temps que la militància política es fa més significativa, la seua vida familiar fa un gir, en traslladar-se el matrimoni Fuster des del carrer de la Punta al carrer Sant Josep.

L'any 1930 Fuster Seguí abandona la presidència del Casino La Lealtad per presentar-se a les eleccions del 12 d'abril de 1931 com a número dos per la llista dels jaumistes a Sueca, per darrere de Daniel Martínez Ferri. El 1933 ho farà ja com a cap de llista de la Comunió Tradicionalista, integrada en el comité de dretes local. Possiblement també —no ho hem pogut constatar documentalment—, es va presentar a les eleccions de febrer de 1936. Amb l'acta de conseller de l'Ajuntament de Sueca com a referència, Fuster Seguí es convertí en el cap local de la Comunió Tradicionalista de Sueca i el seu districte, així com en membre de la Junta Provincial del partit des de 1931 fins al 1936. També durant el bienni 1935-36 fou el delegat comarcal del Requeté. D'aquesta manera, en començar la Guerra Civil, Joan Baptista Fuster figura com un

dels carlins més actius de la localitat i resulta del tot plausible que haguera d'amagar-se o fins i tot fugir per tal de salvar la vida. Durant els primers dies, la contesa es convertí en una persecució política i religiosa especialment cruenta a Sueca. La família Fuster-Ortells, significativament carlista i religiosa, patí les conseqüències d'aquesta primera embranzida revolucionària. Joan Fuster, al seu article «Nota sobre l'anticlericalisme» (Fuster 1985: 49) escriurà: «Jo, des de petit, he conviscut amb capellans… De fet, eren uns capellans joves, incauts, d'una colossal ignorància, però de bona fe. Durant els primers mesos de la guerra, els van assassinar i algun era de la família. ¿Era imprescindible eliminar-los físicament?» Aquest «algun era de la família» era Vicent Benavent Ortells, assassinat al Saler el 24 de setembre de 1936. Era cosí germà de la mare de Fuster. Uns dies abans, el 5 d'agost, també havia estat assassinat Gregori Ortells Marco, de professió guarda rural i casat amb Empar Pérez Llopis. Era militant carlista i també cosí germà de Maria Ortells. Amb tot, el colp més dur —per més pròxim— vindria amb l'assassinat del germà de la mare de Fuster, Màxim Ortells. L'únic germà de Maria Ortells, de professió oficinista, vivia a Alzira, d'on era la dona, Josepa Navarro Sala. El 21 de setembre de 1936 fou detingut a la plaça del poble per milicians a causa de les seues idees de dretes. Fou portat a les Escoles Pies, on el comité local tenia la presó, fins que el 2 d'octubre l'en van traure per assassinar-lo. Mai no es va trobar el cadàver. És una declaració feta per la seua dona el març de 1944 continguda en la «Causa General Valencia. Ramo separado de Sueca», instruïda pel Ministeri Fiscal després de la guerra. No serien dies fàcils per a la família Fuster-Ortells. La preocupació de J. Bta Fuster davant el que poguera passar en aquells primers dies de desori estava més que justificada.

A desgrat de saber la dissort que van córrer aquests familiars directes de la seua dona, a pesar de la constància de la persecució religiosa que va patir Magdalena Fos, parenta i veïna de la família Fuster-Ortells, i que ben bé el posaria en avís, la situació personal de J. Bta. Fuster no es va veure compromesa fins a les acaballes de la guerra. Almenys, no en tenim més informació. Actuà de manera preventiva en començar la guerra? Va continuar regularment les seus classes a l'Escola d'Arts i Oficis? Més enllà de les especulacions,

el ben cert és que el 19 de juny de 1938 es va presentar la policia al carrer Sant Josep, núm. 10, a les cinc de la matinada, per tal de regirar el domicili i procedir a la detenció de Joan Baptista Fuster i posterior trasllat al reté de l'Ajuntament de Sueca. Després d'haver-li pres declaració fou traslladat a la Direcció General de Seguretat de València, on s'estigué fins a l'entrada a la Presó Model de València el dia 20 a les 9 hores. Tres dies després fou traslladat a Oriola, al camp de treball que hi havia al mateix seminari d'aquella ciutat. En aqueix camp s'estigué cinc mesos reclòs, fins al 25 de desembre, data en què fou traslladat a la Presó Provincial d'Alacant. El dia 27 el tornaren cap a València i el 28 reingressava de nou a la Model. Finalment, el 8 de febrer de 1939 va eixir en llibertat a les 17 hores; i al dia següent, segurament després de passar tota la jornada a casa de Presentació Ortells, tia de la dona, al carrer Ciril Amorós, eixia a peu cap a Sueca a les 18 hores, tot arribant a Sueca el dia 10 a les dues de la matinada.

Coneixem aquesta peripècia penitenciària de Fuster perquè ell mateix es preocupà d'anotar els detalls en demanar-li la nova autoritat l'aval d'excaptiu quan acabà la guerra. A l'Arxiu Fuster hi ha el document oficial que prova la seua estada a la presó. En el nou estat de coses s'havien de demostrar els mèrits davant l'autoritat militar. J. Bta. Fuster demanà el 19 d'abril de 1939 la sol·licitud per afiliar-se a la Falange local, i va obtindre oficialment el carnet de militant número 4.554-M el 9 d'agost de 1939, carnet que mantindria fins a la seua mort juntament amb el de la Comunió Tradicionalista. D'aquesta manera, en la sessió constitutiva de l'ajuntament suecà, celebrada el 4 d'abril de 1939, fou nomenat alcalde provisional Ricardo Fuster Gimeno, i va ser tinent d'alcalde Joan Baptista Fuster, encarregat d'Hisenda, Pressupostos, Propietats, Instrucció Pública, Personal, Estadística i Espectacles. Com a regidor de l'Ajuntament de Sueca va estar convidat a la desfilada de la Victoria a València el 3 de maig de 1939. El seu càrrec però, fou, com l'equip de govern, provisional, atés que el 10 de maig fou nomenat nou alcalde, amb un nou equip de govern, el seu veí del carrer Sant Josep, l'advocat Joan Antoni Messeguer Vinyoles. Abans, però, no s'enretirara definitivament de la política municipal, Fuster Seguí fou nomenat cap local de Falange el 18 d'agost de 1939, càrrec que va mantindre efímera-

ment, fins a la primera quinzena de novembre, quan fou substituït pel mateix Messeguer Vinyoles. En ofici de 16 de novembre de 1939, el cap provincial de la Falange cessava Fuster Seguí del seu càrrec:

> Por haberlo así dispuesto el Jefe Provincial, cesas en tu cargo de Jefe Local. Así pues, al recibo del presente oficio, darás posesión del cargo al camarada Juan Antonio Meseguer Viñoles, a quien el Jefe Provincial ha designado Jefe, al que harás entrega del local, libros, archivo y demás efectos. Valencia del Cid a 16-11-1939.
> El Secretario Político Provincial, José María Mas.

En acabar la guerra, alguns propietaris de terres havien cursat l'ordre que els arrendataris de les seues finques havien abandonat el conreu de les parcel·les. Alhora, els arrendadors denunciaven que moltes d'aquestes finques restaren per conrear perquè foren els propietaris qui les havien deixat perdre. Fuster Seguí, com a cap local de la Falange, mirà de fer de mitjancer entre els propietaris i els arrendataris per tal d'acostar postures i assegurar el treball dels llauradors:

> La Jefatura local ha intervenido cooperando activamente para encontrar solución justa, armónica y digna al problema del paro en esta localidad, donde los meses de invierno llegan a estar parados el 90% del censo obrero. La corporación de esta Falange se dirige a amortiguar la irritabilidad de algunos propietarios, que sin causa justificada empezaron a despedir los arrendatarios de la tierra, e intervenir amistosamente consiguiendo convencer y avenir muchos de ellos, poniendo en conocimiento del Gobernador Civil los que por gravedad ha creído debería tener conocimiento dicha autoridad. Asimismo, se han redactado unos proyectos sobre parcelación y limitación de cultivos, que si bien de momento no han de ser realidad, quizá algún día si se trata de resolver el problema del paro. Acompañamos copias de las denuncias que se han formulado y presentado en el Gobierno Civil de la provincia y de los proyectos de parcelación y limitación de cultivo. Sueca a 15-11-1939.
> El Jefe Local.

Sembla que el motiu del cessament de Joan Baptista Fuster com a cap de la Falange a Sueca fou aquesta defensa del llaurador suecà. Per la data, comprovem com el cessament fou immediat per part del cap provincial de la Falange. Com bé va apuntar el mateix Joan Fuster en una entrevista «una de las propietarias me parece que era suegra del Barón de Cárcer, que a la sazón era alcalde de Valencia». (Vilar 1969)

A partir del moment en què fou cessat, l'activitat política pública de J. Bta. Fuster com a falangista va desaparéixer per tornar a la política interna de la Comunió Tradicionalista. Reclòs en la suscripció dels butlletins carlistes com ara *El Tradicionalista*, *Boina Roja*, *Avant* o el *Boletín Nacional del Requeté*, sols tornaria a tindre presència pública en actes puntuals, com ara la visita que el pretenent carlista, Francesc Xavier de Borbó i Bragança, va fer a sa casa com a cap dels tradicionalistes locals el 28 de novembre de 1951[1]. Amb tot, Manuel Fal Conde el va nomenar Consejero del Consejo Nacional de la Comunión per al bienni 1952-54, càrrec que va renovar fins a poc abans de la seua mort: «Respecto a mi falta de asistencia a las reuniones del Consejo lo motiva una persistente dolencia que dificulta desplazamientos y actividades diversas». La militància carlista de Joan Baptista Fuster, en aquest sentit, fou ferma i persistent al llarg de la seua vida.

4. L'activitat acadèmica i laboral de Joan Baptista Fuster

Joan Bta. Fuster no solament va tindre un paper rellevant per la seua militància política, sinó que també va fer-se un nom com a tallista d'art religiós i decorador *oficial* dels actes públics suecans, a més de professor de dibuix al Col·legi Politècnic de Sueca. En tornar de València començà la seua activitat laboral com a pintor i enguixador per establir-se més tard com artista d'imatges religioses. Com a imatger, ofici aprés durant la seua estada a València, és el responsable de fer, i refer després quan foren cremades durant la guerra, les imatges i andes lo-

1. *Crónica del viaje a Valencia de S.A.R. el principe regente D. Francisco Javier de Borbón y Braganza. 25-28 noviembre*, Bilbao. Tipografía Tradicionalista, p. 24-25.

cals. El mateix Fuster, al seu llibre *L'Albufera de València*, dirà que les imatges de Sant Abdon i Sant Senén de la Muntanyeta dels Sants són obra de son pare després d'haver estat destruïdes durant la confrontació civil (Fuster 2010: 58). De fet, aquestes imatges ja les havia repristinades per a la Festa dels Majorals que es va celebrar a la Muntanyeta el juliol de 1935, segons podem llegir a la revista *Mosaico* d'aquella data. Sens dubte, però, la seua feina artística de més nomenada en la faceta d'imatger fou la talla de les andes de la Mare de Déu de Sales, inaugurades per a la festivitat de la patrona local el setembre de 1930. Foren sufragades per Magdalena Fos, autèntica valedora de la feina artística de Fuster Seguí, abans i després de la guerra.

Simultàniament a aquesta activitat laboral, exercí l'activitat acadèmica, de primer al Col·legi Politècnic des del curs 1928-29 i més tard, des de gener de 1931, a l'Escola Municipal d'Arts i Oficis. L'any 1940, segons una nota que hem trobat entre els seus papers personals, és el director i professor de modelat, plaça provista abans de la guerra i inclosa dins del cos de funcionaris de l'Administració local. Però, degut a un procés de revalidació de tots els mèrits anteriors a 1936, una comissió gestora, en sessió celebrada el 10 de gener de 1941, el nomena director interí, i l'encarrega, així, que propose a la Corporació local les bases per a l'organització definitiva de l'Escola i el nomenament del professorat. D'aquesta manera, el gener de 1941 es procedeix a la reobertura de l'Escola i la designació de Román Coscollà Savall com a professor de Dibuix Linial i Arturo Martí Ferrer com a professor de Dibuix Artístic, i és el director Joan Bta. Fuster de forma interina fins que, el 1951, l'Ajuntament acordà acceptar la proposta del tribunal que fallà el concurs corresponent per a l'obtenció de la plaça en propietat, com a director i professor de Figura i Modelació.

Joan Baptista Fuster Seguí va faltar el 10 d'agost de 1966. Setze anys després, el seu fill, en un article a *La Vanguardia* escriurà: «Cuando murió, con un parkinson avanzado, deliraba con recuerdos del 36: tiros y cárceles. Cuando le enterramos, sus correligionarios no se atrevieron a ponerse la boina roja. El difunto se merecía un *Oriamendi* de charanga y un telegrama del *pretendiente*. Diez o doce clérigos —no suyos, míos— aun siendo posconciliares, le rezaron un responso». (Fuster 1982)

Preguem a Déu per l'ànima de J. Bta. Fuster Seguí, que va morir el 10 d'agost. La seua afligida família prega als seus amics i coneguts d'assistir als rosaris que, en sufragi de l'ànima del difunt, seran resats els dies 22, 23 i 24 a les 7'30 de la tarda en la Parròquia de Sant Pere, i a la missa d'enterrament que serà dita en la mateixa parròquia el dia 24 a les 9 del matí.

Aleluya, núm. 33 de 14 d'agost de 1966. Sueca.

Bibliografia

Cavanilles, A. J. (1996): *Les observacions de Cavanilles. Dos-cents anys després*. València, Bancaixa, Llibre II.

Carrasquer Garcia, A. (2002): *Cartografia històrica suecana*. Sueca, Publicació de la Llibreria Sant Pere.

Furió, A. (1994): *Àlbum Fuster*. Sueca, Edicions Alfons el Magnànim.

Fuster Ortells, J. (1967): «Vagos recuerdos de família», *El Noticiero Universal*, 31 de juliol de 1967.

—— (1982): «Confesiones de un hijo de carlista», *La Vanguardia*, 10-10-1982.

—— (1985): *Punts de meditació*. València, Ed. Tres i Quatre.

—— (2010): *L'Albufera de València*, tercera edició. València, Edicions Bromera.

—— (2020): *Correspondència 15. Vicenç Riera Llorca, 1ª part*, a cura de Josep Ferrer i Costa i Joan Pujadas i Marqués, València, Edicions Tres i Quatre.

Mollà, T. (1992): *Converses inacabades*. València, Tàndem de la memòria.

Ortells Miralles, S. i Pérez Moragon, F. (2022): *Joan Fuster. D'un temps, d'un país (1922-1992)*. València, Institució Alfons el Magnànim.

Rosselló Verger, V. M. (1995): *Geografia del País Valencià*. València, Edicions Alfons el Magnànim.

Vilar, S. (1969): «La oposición a la dictadura», *Protagonistas de la España democrática*. París, Ediciones sociales.